

se vabijo, da nemudoma pošljejo poverjeniku članarino za leto 1915. Oni tovariši, ki plačujejo članarino potom Učit. kred. Zadruga, naj to z dopisnico naznanijo. — Stanovska dolžnost vsakega učitelja in vsake učiteljice je, da je član Slov. Šol. Matice! Vsaj nas, ki smo ostali doma, naj grom topov ne moti v našem kulturnem delovanju!

—š— **Poročil se je** g. Lojze Jerin, uradnik celjske Posojilnice, z Milko Šentjurčevom iz Hrastnika, vrtnarico na Ciril-Metodovem otroškem vrtcu v Gaberju pri Celju. — Čestitamo!

—š— **Iz Poljčan** poročajo »Grazer Tagblatt«, da učitelj Seb. Krotky iz Studenice ni utonil lani v Drini, kakor so poročali, temveč da živi v Proseku pri Trstu.

—š— **Očiščevanje uradne nemščine.** Štajerska namestnica je izdala odredbo, v kateri pozivlja podrejene politične urade, da se naj v bodoče poslužujejo v uradnih spisih kolikor mogoče pravilne in čiste nemščine ter se naj izogibajo predvsem številnih tujk, ki so bile dosedaj v navadi.

—š— **Sv. Kunigunda na Poh.** Učenci tukajšnje šole so dosedaj nabrali v vojaške namene 27 K 69 vin. — Deklice drugega razreda so izgotovile 22 parov volnenih nogavic, 8 parov zapestnic, 8 ušesnih pokrival in 220 parov papirnatih podplatov. — Dečki pa so nabrali 30 kg starih kovin. Vsi ti predmeti so se svoječasno odposlali na pristojno mesto. — Fran Golež, nadučitelj.

—š— **Stotnik Ludovik Zwirn** †. Na severnem bojišču je dne 1. avgusta padel stotnik in bataljonski poveljnik Ludovik Zwirn. Pokojnik je bil celih osem mesecev neprenehoma na bojišču in je bil za svojo hrabrost pred sovražnikom dvakrat odlikovan, prvič je dobil Signum laudis, drugič vojni zaslužni križec. Padli je brat oskrbnika mariborske deželne bolnice in stotnika Frana Zwirna. Umrl stotnik je bil — kakor njegov brat Fran — prej učitelj. V tem prvem in poznejšem vojaškem stanu je bil vedno zaveden slovenski mož! Bodi mu blag spomin!

—š— **Iz St. Vida pri Planini** poročajo: Občina Planinska vas je imenovala tukajšnjega nadučitelja tovariša Frana Bračiča za svojega častnega občana. To je že četrta tu vsolanih občin, ki mu je izkazala tekom njegovega 35letnega delovanja na tej šoli najvišjo čast. — Čestitamo!

Goriške vesti.

FRANJA STRESOVA.

Umrla je v Ljubljani tovarišica Franja Stresova, učiteljica iz Kobarida. Blago pokojnico je dohitela smrt v beli Ljubljani kot begunko iz solčne Goriške. — Pokopali so jo na Viču pri Ljubljani. Pogreba se je udeležilo obilo begunk in beguncev. Pokopali so jo na Viču, kjer počiva njen brat Anton, ki je bil nadučitelj v Cerknem, pa je podlegel v Ljubljani posledicam težke operacije pred par leti. Oba sta umrla prezgodnje smrti. — Blag ji bodi spomin!

—g— **Šole** so se s 1. septembrom zopet začele, tako je ukazal okrajni šolski svet tolminski. In začele so se, kjer je pač mogoče in niso šolske sobe zasedene od vojaštva. Še celo tik ob vojni črti, blizu Tolmina začno otroci zopet redno staro življenje. Pač je to najboljše znamenje, kako malo se bojimo Laha in kako malo se brigamo zanj. Tudi poljska dela opravljajo ljudje tik do bojne črte, kot bi vladal najboljši mir.

—g— **Slovenska šola v Ločniku** se je nahajala v hiši Goriške ljudske posojilnice. Kakor nam poročajo, je granata precej poškodovala poslopje.

—g— **Šole v goriški okolici**, kjer je bilo mogoče, so odprte. V Ozeljanu pri Šempasu še ni odprta.

—g— **Kadet Anton Turk**, učitelj na Ciril-Metodovi šoli v Gorici na Blancah, poroča, da je bil že petkrat v boju ter da je bil zaradi tega in zaradi hrabrega zadržanja pred sovražnikom odlikovan z malo srebrno svetinjo. Obenem pošilja vsem

prijateljem in znancem pozdrave s Krasa. Gori omenjeni je bil v Gorici marljiv član več narodnih društev in sploh znana oseba.

—g— **Rezervni kadet Josip Terpin**, absolviran učiteljskišnik, je bil v bojih na Dobrodolski planoti ranjen od šrapnela in se zdravi v neki bolnišnici v notranjosti.

—g— **V Lokavcu pri Ajdovščini** so otvorili šolo 1. oktobra. Poučeval bo Moric Benič, ki je učiteljeval poprej v Šentmavru nad Solkanom, kjer pa sedaj ni šole, ker stoji kraj tik ob fronti. Lokavški učitelj tovariš Tomažič je pri vojaki. Štvo je premestilo svoj sedež iz Postojne v Opatijo. Okrajno glavarstvo tržiško in tržiški okrajni šolski svet sta se premestila iz Gradca v Postojno.

Tržaške vesti.

LJUDSKE IN SREDNJE ŠOLE V TRSTU.

»Lavoratore« poroča, da se je te dni oglašil pri namestniku v Trstu poslanec Pittoni, da se izvesti, kako in kaj se namerava s tržaškim šolstvom. Namestnik je rekel, da je že vse ukrenil, da se bo šolski pouk v Trstu redno vršil. Ljudske šole se brez vsega drugega otvorijo. Kar se tiče srednjih šol, se za sedaj otvorita le ena cela gimnazija in ena cela realka; manjka namreč zadostno učnih oseb, pa tudi štivilo dijakov se je zaradi odhoda velikega dela prebivalstva znatno skrčilo. Poskrbelo se bo, da bodo mogli biti sprejeti v navedena zavoda vsi učenci, ki se bodo oglašili. Za bodoče ima namestnik obširen načrt za preosnovo tržaškega šolstva; predvsem se mora preskrbeti za razvoj trgovskega šolstva ter se ima ustanoviti srednja in višja trgovska šola. Eventualno se v to svrhu razširi šola Revoltella. Ustanoviti se ima tudi navtična šola, ki je v Trstu nujno potrebna. — »Lavoratore« imenuje šolski načrt namestnikov »un vasto piano di riforma scolastica« (obširen načrt šolske reforme). Kakšen je sicer ta šolski načrt in v koliko bo upošteval v dejanju resničen položaj ljudstva, »Lavoratore« ne pove. Da se bo ozirati na Slovene in Hrvatce, zahteva interes države!

—t— **Trst dobiva patriotično, avstrijsko lice.** »Slovenskemu Narodu« poročajo: V Trstu je bilo ustanovljeno pod velelaško mestno upravo polno rekreativcev, v katerih se je zbiralo okoli 3000 dečkov in deklic ob šole prostem času; vzgajali so mladino tam v radikalno-nacionalnem smislu, uvedli so eksercicije, običajne v italijanski armadi in uniformirani so bili po talijanskem vzorcu. Sedaj se vrši preobrat. Okrajni komisar pl. Lund je bil že v Ločinju ustanovil stezosledni zbor, v Trstu je prevzel vodstvo vseh javnih mladinskih vzgojevalnih zavodov. Značilen za tržaške razmere je na primer zgled, da je ravnatelj rekreativcev v starem mestu, ki se je imenoval Skok, prekrstil svoje ime v Scocchi in hitro po izbruhu vojne tekel v Italijo, kjer ga je sprejel Barzilaj. Dosedaj je podržavljenih šest rekreativcev, vsak zavod obiskuje štiristo do petsto dečkov in mladeničev v starosti od 6. do 18. leta. Gojenci imajo mornariške uniforme. Ustanovil se je stezosledni zbor, v katerega je vstopilo okoli 300 učencev iz srednjih, meščanskih in strokovnih šol. Fantje eksercirajo izborno po predpisih avstro-ogrškega opravilnika in po nemški komandi; izkazujejo se koristne pri raznih splošnomeščanskih zadevah. Trst postaja »la fidelissima«.

—t— **Izprememba imena.** Cesarski komisar je odredil, da se občinska ljudska in meščanska šola »Felice Venezian« imenuje odslej »Občinska ljudska in meščanska šola za Staro mesto«.

—t— **Smrtna kosa.** Umrl je v 85. letu svoje starosti Jernej Peternel, glavar ugledne svetoivanske rodovine in oče tamošnje učiteljice Milke Peternelove. — Naše iskreno sožalje!

—t— **Obisk namestnika v tržaških mestnih deških zavetiščih.** Na podlagi odredb namestništva in tržaškega vladnega komisarja so bila tukajšnja mestna deška zavetišča, ki jih je obiskovalo nad 4000 šoloobveznih dečkov, temeljito reformirana. Te zavode, ki služijo eminentno obče-koristnemu namenu, je okrajni komisar vitez Lund organiziral nanovo. Nova organizacija se ne tiče samo fizične in moralne izobrazbe mladine, ampak nudi tudi garancijo za to, da bo mladina vzgojena v patriotičnem duhu. Namestnik baron Fries-Skene, ki se posebno interesira za to, za bodoči razvoj Trsta tako važno akcijo, je nedavno v spremstvu namestništvnega svetnika pl. Krekicha posetil deška zavetišča pri Sv. Justu in Sv. Vincencu in se je izrazil jako pohvalno o dobrem vedenju gojencev in o vladajočem redu na zavodih. Namestnik je posetil po-

tem tudi skavtski zbor, ki ga je ustanovil pred kratkim vitez Lund in ki mu pripada dosedaj že 250 tržaških srednješolcev.

—t— **Stanarinska doklada in učitelji.** Ker ne dobivajo oni učitelji, ki nadomestujejo v poklicane tovariše, nobene stanarinske doklade, četudi je že okrajni šolski svet sklenil, da je to doklado vsekakor izplačati vsem nevpoklicanim učiteljem, se od strani prizadetih apelira na šolsko upravo, da naj bi z ozirom na sedanje težavne življenjske razmere vendar izplačala vsem nadomestujočim učiteljem določeno stanarinsko doklado. — Upamo, da se bo upravičeni želji tržaških učiteljev končno ustreglo.

—t— **Magdalenska podružnica C. M. Družbe v Trstu** je na svoji zadnji seji sklenila poslati glavni Družbi vsoto 500 K in to z ozirom na to, ker se Družba v sedanjih časih nahaja v veliki stiski, ker so se njeni dohodki jako skrčili ali pa celo izostali. Upamo, da bodo tudi ostale podružnice upoštevale poziv Družbe — ter ji priskočile na pomoč.

—t— **Kdo ve kaj?** Že od 14. oktobra 1914 nimam sporočil o Albinu Miklavčiču, učitelju, ki je služil pri 7. pešpolku (Celovec), 12. stotnija, rojen 1887. leta v Kobaridu. Vojake-tovariše prosim obvestila na naslov: Ivan Gabršček, učitelj, Dolina pri Trstu.

Istrske vesti.

—i— **Redek zgled rodoljubja.** Na korist družbine šole v Rabcu (v Istri) sta poklonila gg. Ivan Faraguna in Mate Pahska vsak po 50 K. Če je že čin sam na sebi hvalevreden, pa je povod naravnost sijajen zgled ljubezni do naroda. Podprla sta družbine namene iz radosti, ker se jim je posrečilo narodu podeliti — živeža! Taki možje so zares plemeniti po svojem čuvstvom.

—i— **Šolsko vprašanje v Pulju.** Vojnopomožni komite v Pulju poziva starše, naj naznanijo imena svojih otrok z rojstnim letom, dosedanjim šolskim obiskom in narodnostjo po dopisnici vojnopomožnemu komiteju v Pulju. Potem se otvorijo najbrže otroški vrtci in se stori za pouk otrok, kar bo mogoče.

Splošni vestnik.

Podražitev šolskih zvezkov. S splošno draginjo rastejo cene tudi — skoro brez izjeme — vsem življenjskim potrebščinam, tako so narasle tudi cene papirju. Vzrok temu so izredna podražanja pripomočkov, ki jih rabijo pri izdelovanju papirja. Zveplo, ki je važno pomožno sredstvo pri tem, se je dobivalo pred vojno po 13 K, sedaj stane ista množina 130 do 140 K; ameriška smola, ki je stala prej 25 do 30 K, stane sedaj 200—250 K in še za to ceno je je komaj dobiti. Razen tega prihajajo v poštev tudi celuloza in druge stvari, ki so se vse podražile. Naravno je torej, da ni mogoče tvorničarjem dobavljati papirja več po nekdanjih cenah, ampak da so bili primorani že opetovano zvišati jih. Nekateri papirne vrste so sedaj za 70—80%, druge celo do 100% dražje, kakor so bile pred vojno. Naravna posledica temu je, da so se podražile vse tiskovine,* pa tudi šolski zvezki. Nižjeavstrijski deželni šolski svet je cene zvezkom že določil, in sicer tako, da stanejo zvezki, ki so bili dosedaj po 5 h, sedaj 6 h, oni po 10 h, sedaj 12 h, prej 20 h sedaj 24 h. Želeti bi bilo, da tudi vsi drugi deželni šolski sveti enako ukrenejo, da bomo vedeli, pri čem smo.

* Naša »Učiteljska tiskarna« v Ljubljani je zvišala glede na to gorostasno zvišanje cen le malenkostno svoje izdelke. — Zato jo priporočamo vsem najtopleje.

Uredn.

Učiteljski prijatelj. P. n. gospod Ivan Kralj, c. kr. nadporočnik na bojnem polju, je podaril »Društvo za zgradbo učiteljskega konvikta« 40 kron. Za to velikodušno darilo se blagemu učiteljskemu prijatelju najtopleje zahvaljuje odbor, želeč temu človekoljubnemu društvu obilo enakih dobrotnikov!

Naše dijaštvo v resnih časih. »Slovenec« piše: »Vojna je tudi naše dijaštvo privedla do resnosti. Letos niso dijaki potovali med počitnicami, kakor običajno, ni bilo dijaških vesel in koncertov, ne izletov itd. Cel počitniški čas uporabljajo naše dijaštvo letos prav resno. Mnogo se jih bojuje za domovino, drugi so šli zopet prostovoljno kot pomoč ranjencem, dijaki z dežele pridno pomagajo doma pri poljedelstvu, oni po mestih pa so prevzeli hvaležno domovinsko dolžnost, da so nabirali od hiše do hiše kovine in dr. ter s tem pripomogli vojnim uspehom. Celó mali šo-

larčki so se pod vodstvom svojih učiteljev posvetili patriotičnemu delu. V tem, ko dijaki po deželi delajo na svojih domovih, tudi mestni nočejo držati križem rok. Poiskali so si po raznih uradih in podjetjih dela, samo da si kaj prislužijo in staršem pomagajo v teh težkih časih. Poprijeli so se mnogovrstnih pomožnih del ki v normalnem času pač ne bi pristojala dijaku, a sedaj so postali popolnoma resni in se zavedajo položaja brez vseh ozirov. To podjetja tako upošteva in z zaposlenimi dijaki prav obzirno ravna. Z železno voljo te mlade moči vse težkoče premagajo. Brez vsakih pomislekov so se oprijeli pomožnih poslov in jih tudi vestno vrše. S tem si je dijaštvo samo dalo najlepše izpričevalo, in ko se zopet odpro hramovi muz, se bo s podvojenimi močmi oprijelo že težko pričakovane nadaljevanja študij v svesti si, da je tudi ono mnogo pripomoglo v obrambo domovine. Narodu, ki ima tak naraščaj, je bodočnost zagotovljena.« — Te besede so resnične! Zahvala pa gre predvsem učiteljskemu, ki je vzgajalo tako dijaštvo!

Razgled.

— **Vzpodbudni govor za abituriente.** Domobrnsko divizijsko sodišče na Dunaju je obsodilo župnika Karla Večero, ki je bil zadnji čas profesor na nemški državni gimnaziji v Mikulovu na Moravskem, na štiri mesece ječe, na izgubo doktorata in profesorske službe, ker je imel 18. avgusta l. l. v cerkvi pridigo za abituriente, pri kateri se je pregrešil zoper dolžno spoštovanje vladarja.

— **Začetek šolskega leta 1915 16 na graški tehnik.** Po sporočilu sekretariata se bodo vršila predavanja na tehnik kot običajno. Vpisovanje se vrši v času od 1. do 15. oktobra. — Dijaki, ki morajo po 15. oktobru na nabor ter reflektujejo na oproščenje šolnine, naj to javijo pismenim potom sekretariatu (»Vormerkung«). Ti se morajo pri svoječasni inkskribciji (po naboru) izkazati s črnovojniško legitimacijo, da so oproščeni vojaščine. — Predavanja se prično na vsak način šele po 18. okt.

— **Eksportna akademija na Dunaju** bo tudi letos odprta. Pouk se je pričel dne 5. oktobra.

— **Častna promocija nadvojvode Evgena.** Te dni so v glavnem stanu jugozahodne bojne črte slovesno izročili nadvojvodi Evgenu diplomu častnega doktorstva filozofije inomoškega vseučilišča.

— **Sekcijski načelnik dr. Ivan Žolger.** Z Dunaja poročajo, da je predstojnika državnoopravnega oddelka v ministrskem predsedstvu, dr. Ivana Žolgerja, cesar imenoval za pravega sekcijskega načelnika. To imenovanje bo slovenska javnost gotovo pozdravila z zadovoljstvom, ne samo zato, ker se tiče sina našega naroda, marveč tudi, ker se s tem na najvišjem mestu priznava uspešno delovanje dr. Žolgerja. Xr. Ivana Žolgerja cenijo kot avtoriteto v državnoopravnih vprašanjih in uživa kot visokošolski učitelj na Dunaju in tudi v inozemstvu neoporečen ugled.

— **Vpisovnje na graški univerzi** se je pričelo 23. septembra in traja do 16. oktobra. Ako se bo zaradi vojne rok vpisavanja podaljšal, kakor se je zgodilo lansko leto, se bo pozneje določilo. Predavanja se prično okoli 20. oktobra.

— **Dijaške štipendije.** Naučno ministrstvo je odredilo, da se je pri podelitvi dijaških štipendij predvsem ozirati na one dijake, ki so bili pred sovražnikom pohvaljeni ali ranjeni. Enako prednost imajo tudi oni dijaki, katerih očetje so umrli junaške smrti.

— **Profesor dr. Masaryk.** Uradno razglašajo: Proti profesorju na češkem vseučilišču v Pragi, dr. Masaryku, ki se že dlje časa mudi v inozemstvu in se tam baje bavi z nedopustno agitacijo, se je začelo sodno kazensko postopanje in disciplinarna preiskava ter je bil suspendiran od službe in mu je plača ustavljena.

— **Berlinski bolgarski dijaki na potu v domovino.** Bolgarski dijaki v Berlinu so se poslovili pri bolgarskem poslaniku Rizovu. V nagovoru je rekel neki študent: »Bolgarski dijaki se bodo vedno zavedali svoje hvaležnosti do Nemčije«. Pred bolgarskim konzulatom so koncem govora živahno klicali nemškemu cesarju in Nemčiji.

— **Časopisje in vojna.** Za vojne je prenehalo izhajati v Nemčiji 1200 časopisov.

— **Slovaščina v madjarščini.** Profesor Fucel iz Kassla je objavil v »Frankfurter Zeitung« svoja opazovanja, koliko nemških besed je prešlo v madjarščino. Posebno za razno obleko, orodja in sploh stvari, ki so bile Madjarom tuje, ko so se preselili iz Azije. Pri tem pa nemški profesor konstatuje, da so si Madjari izposodili mnogo izrazov iz slovaškega besednega